

Deklaracja zasad judaizmu postępowego w Polsce

Judaizm postępowy, którego nastawienie charakteryzują reforma i liberalizm, to największy ruch w światowej żydowskiej wspólnocie religijnej. Wywodzi się on pierwotnie z XVIII-XIX-wiecznych koncepcji Moseśa Mendelssohna, Israela Jacobsohna, Leopolda Zunza, Abrahama Geigera i Zachariasza Frankla. W tej perspektywie objawienia nie traktuje się jako jednorazowy akt, w którym Mojżesz dosłownie otrzymał Torę (czyli nauki pisemne) oraz wszelkie interpretacje (nauki ustne). Objawienie traktuje się jako postępujący proces, który wywodzi się od Boga i dalej przekazywany jest w sposób dynamiczny i postępowy.

Być postępowym i religijnym Żydem, to znaczy, że kierujemy się nie tylko naukami spisanyymi w naszej tradycji, ale odpowiadamy również na współczesne wyzwania społeczne, kulturalne i etyczne.

W czym stanowimy jedność ze wszystkimi Żydami

I. Jednoczy nas żydowska tradycja, kulturalne dziedzictwo narodu żydowskiego i główne ich przesłanie, którym jest od czasów Abrahama wiara w jedyne Boga.

II. Jednoczy nas przynależność do *am Jisrael*, czyli narodu żydowskiego, w którym żywe są żydowskie religia i dziedzictwo kulturalne. Wszystkich Żydów łączy z Bogiem szczególnie rodzaj przymierza zawartego na górze Synaj przez Boga z naszymi przodkami. Przyjmując Torę naród żydowski podjął raz na zawsze szczególne zobowiązanie: świadczyć o Wiekuistym i żyć jako lud kapłanów będących „światłością dla narodów”.

Jako część ludu żydowskiego (*klal Jisrael*) obowiązani jesteśmy wszędzie występować o prawa wszystkich należących do naszego ludu. Mobilizujemy się i działamy przeciwko dyskryminacji Żydów, angażując się na rzecz ich dobra materialnego i duchowego.

III. Jednoczy nas popieranie państwa Izrael. Staramy się wspólnie i osobiście głosić bezpieczeństwo i pokój dla wszystkich mieszkańców tego obszaru, wspierając rozwój Izraela i jego możliwość przyjmowania imigrantów. Zgodnie z tradycją proroków umacniamy przez to równość i sprawiedliwość w państwie żydowskim.

IV. Jednoczą nas wspólne doświadczenia historii żydowskiej i pamięć o nich, przekazywana od pokoleń. Życie żydowskie, od samego początku, stanowi wyjątkowy przykład przetrwania, ludzkich osiągnięć i działań Boskich. Twórczy charakter życia żydowskiego jest widoczny w wielu krajach i w bardzo rozmaitych okolicznościach. Pamięć tak o rozkwicie Diaspory, jak i o czasach przeraźliwie okrutnych doświadczeń, umacnia nasze pragnienie, aby przyczyniać się do przetrwania narodu żydowskiego, a także judaizmu jako takiego.

V. Jednoczą nas żydowskie nauki przekazywane w Torze. Naród Izraela dostąpił dzięki niej objawienia oraz inspiracji na Synaju, po czym przez długie wieki rozszerzał swe pojmowanie woli Bożej za pomocą kontemplacji oraz dyskusji. Ten proces trwa nieustannie.

VI. Jednoczy nas żydowskie nauczanie (*talmud Tora*). Formalne i nieformalne nauczanie dzieci i dorosłych w zakresie żydowskiej historii, literatury, myśli i praktyki, jak również znajomość języka hebrajskiego, to podstawa prowadzenia życia na sposób żydowski i zapewnienia, że będzie to przekazywane z pokolenia na pokolenie.

VII. Jednoczy nas żydowskie postrzeganie człowieczeństwa. Ludzie są stworzeni na obraz Boga, mają wolną wolę i zdolni są czynić bez końca dobro, jak też i bezgraniczne zło. Są śmiertelni, a mimo to noszą w sobie wieczność. Ludzie mają do naszego stwórcy stosunek osobisty i niczym nie ograniczony, a jeżeli się go zakłóci, potrafią odnowić ten stosunek na drodze powrotu i skruchy (*tszuwa*).

VIII. Jednoczy nas wiele przykazań (*micwot*). Winniśmy przestrzegać świętych obowiązków, ich rytuałów i nakazów etycznych, które nieustannie przypominają nam o narodowej powinności Żydów, aby stanowić wzór etycznego zachowywania się i wypełniać nasze święte obowiązki w praktyce i poprzez modlitwę. Znaczy to, że powinniśmy też uczyć się, aby polepszać społeczeństwo, jak również zachowywać wszelkie stworzenie.

IX. Jednoczą nas wartości etyczne judaizmu: poszanowanie życia, respektowanie ludzi oraz ich prawa do bezpieczeństwa osobistego i zabezpieczenia ich własności, obowiązek troski o biednych i chorych, obowiązek dążenia do pokoju (*szalom*), dobrej woli wobec innych (*gmilut chasadim*), dobrych uczynków i sprawiedliwości społecznej (*cedaka*). Ze względu na swoje miejsce w dziele stworzenia winniśmy traktować wedle tych zasad również środowisko i wszelkie istoty.

X. Jednoczy nas żydowski pogląd na dom rodzinny jako „małe sanktuarium” (*mikdasz meat*), wypełnione pięknem świętości. Tu właśnie najlepiej można praktykować wartości i tradycje judaizmu i przekazywać je następnemu pokoleniu.

XI. Jednoczy nas powinność nasza wobec synagogi (*bet ha-kneset*) i jej członków. Synagoga pełni trojakie funkcje: jako domostwo całej wspólnoty, jako dom modlitwy i jako miejsce uczenia się.

XII. Jednoczy nas znaczenie żydowskiej modlitwy i żydowskich nabożeństw. Są to ścieżki, po których jednostki i wspólnota odnawiają swe poszukiwanie obecności Bożej, czerpanie siły duchowej z żydowskich tradycji religijnych i uświadamianie nam naszych powinności.

XIII. Jednoczy nas liturgia modłów żydowskich. Podstawowe części żydowskiej modlitwy to Szma jako stwierdzenie, że Bóg jest jeden, zbiorowe czytanie Tory i Amida, główna modlitwa, w której chwalimy Boga i prosimy o Boską pomoc. Znaczna różnorodność błogosławieństw, modlitw, pieśni i hymnów, które ułożyli żydowscy mędrcy, poeci i mistycy, przyczynia się do pełni nabożeństwa.

XIV. Jednoczy nas przestrzeganie Szabatu i święcenie go. Myślimy o siódmym dniu jako dniu wypoczynku, radości, uczenia się i modlitwy. Święcimy Szabat nie podejmując pracy, uczestnicząc w nabożeństwach, zapalając świece i dopełniając rytuałów Kiduszu i Hawdali.

XV. Jednoczy nas obchodzenie świąt wedle żydowskiego kalendarza. Podczas wielkich świąt (*jamim noraim*) Rosz Haszana i Jom Kipur oddajemy się refleksji, etycznemu postępowaniu i odnowie duchowej. Podczas trzech świąt pielgrzymich Pesach, Szawuot i Sukot świętujemy wolność i objawienie. Na Simchat Tora dajemy wyraz naszej miłości do Tory. Obchodzimy Chanukę oraz Purim i Tu Biszwat, jak również przestrzegamy postów, takich jak Tisza Beaw. Obchodzimy też nowsze święta Jom ha-Acmaut i Jom ha-Szoa.

XVI. Jednoczą nas żydowskie rytuały. Należą do nich obrzezanie (*brit mila*) i nadanie imienia po urodzeniu, Bar Micwa i Bat Micwa jako przejście w wiek dorosły, zaślubiny pod chupą, poświęcanie domów, na koniec pogrzeb i żałoba.

XVII. Jednoczy nas również tradycyjna zasada, że odmówić Żydowi żydostwa i wyłączyć go ze wspólnoty wolno tylko w przypadku, gdy spełni obydwa decydujące o tym warunki: przejdzie formalnie w wieku dorosłym na inną religię niż judaizm i dopuści się działania na szkodę żydostwa.

Zasady wyróżniające judaizm postępowy w Polsce

1. Judaizm nigdy nie przestał się przeobrażać, dokonując ciągłego postępu, który w różnych okresach przebiegał szybciej lub wolniej. Historia żydowska obfituje zarówno w ciągłość, jak i w przeobrażenia. Nawet i prawa skodyfikowane w biblijnym zapisie też podlegały zmianom lub odrzuceniu w tradycji ustnej albo przez miejscowy obyczaj (*minhag*). Do przykładów tego zaliczają się np. składanie ofiar ze zwierząt, kara śmierci, wielożeństwo, niewolnictwo lub dokonywane co siedem lat umorzenie długów.

Uznajemy dynamiczny, rozwojowy charakter naszej religii, utrwalony w naszej tradycji żydowskiej. Chcemy żyć naszą żydowską tradycją na sposób religijny i dlatego nasza wersja judaizmu szeroko uwzględnia również wyzwania współczesności.

2. Judaizm zawsze był wieloraki. Uznajemy różnorodność naszej tradycji. Dzisiejsze rozgałęzienie judaizmu na rozmaite nurty wywodzi się z rozwojowych procesów XVIII wieku. Życie żydowskie bardzo się zmieniło w wyniku Oświecenia. W zakresie żydowskich wierzeń i praktyk Oświecenie zadało podstawowe pytania. Na te pytania Żydzi ortodoksyjni i postępowi, nazywani też reformowanymi, udzielali niejednakowych odpowiedzi. My opowiadamy się za wzajemnym szacunkiem i tolerancją wszystkich nurtów i ruchów żydowskich.

3 Stanowimy część postępowej wspólnoty żydowskiej, jednoczącej miliony Żydów z całego świata, reprezentowanych przez Światową Unię Judaizmu Postępowego.

4. Tradycja żydowska przechowuje w sobie rozległy zasób różniących się myśli i nauk, do których sięgamy dzisiaj dla wzbogacenia naszego życia religijnego. Do ludzi poszukujących żywego judaizmu i szerzących postępowe koncepcje żydowskie należeli Abraham Geiger, Israel Jacobson, Martin Buber i Leo Baeck, jak również postępowi myśliciele i rabini z Polski, tacy jak Solomon Maimon, Marcus Jastrow, Ezekiel Lewin i Abraham Joshua Heschel. Studiujemy też dzieła uczonych i myślących kobiet żydowskich, takich jak pierwsza rabinka Regina Jonas, Rachel Adler, Suzanna Heschel i Marsha Falk.

5. W judaizmie ortodoksyjnym Pismo Święte traktuje się jako bezpośrednie objawienie, czyli dosłownie podyktowane przez Boga, niedwuznaczne i niezmiennie. Postępowy judaizm traktuje Pisma jako ludzki środek wyrazu, wynikający z życiowego i religijnego doświadczenia Żydów, przez które odkrywa się jedyne Boga. Autorzy hebrajskiej Biblii przekazują szczególnie zasób wierzeń i Boskiej inspiracji. Dzisiaj podchodzimy do tych tekstów zarówno w tradycyjnych ramach wykładni żydowskiej, jak i przy użyciu współczesnych metod analizy biblijnej i tekstowej.

6. Judaizm ortodoksyjny opiera się na wierze, iż pewnego dnia Mesjasz na powrót ustanowi tron królów z Dawidowego rodu i sprowadzi wszystkich Żydów z wygnania. My natomiast polegamy na prorokach, wyrażających nadzieję, że powszechna era mesjanizmu wyniknie z tego, iż ludzkość uzna wolę Bożą.

7. Judaizm ortodoksyjny wierzy, iż po nadejściu Mesjasza odbudowana zostanie Świątynia i ofiary znowu składane będą przez dziedziczną klasę kapłańską, jak przepisano w Biblii. Z powodu żaloby po zburzeniu Świątyni ortodoksi zakazują wykonywania w obrzędach religijnych muzyki instrumentalnej. My uważamy, że Świątynię i ofiary zastąpiła synagoga. Nie rozróżniamy więc osób kapłańskiego pochodzenia (*kohanim*) i innych Żydów, a także zachęcamy do używania muzyki podczas nabożeństw.

8. W obrzędach religijnych zalecamy skupienie i pobożność (*kawana*). Z tego względu zachowaliśmy większość tradycyjnej liturgii żydowskiej, adaptując ją przy pomocy skrótów, zredagowania lub dodania w stosownych miejscach komentarzy. Mimo że zachęcamy do posługiwania się w nabożeństwach językiem hebrajskim, który je unifikuje, używamy też języków miejscowych, by umożliwić wszystkim Żydom czynne uczestnictwo w żydowskich obrzędach.

9. Obstawiamy przy równości kobiet i mężczyzn w życiu synagogi. W naszych synagogach nie ma podziału według płci. Kobiety prowadzą nabożeństwa i są wywoływane do Tory, wyświęcane na rabinów, wprowadzane w roli kantorów i mogą pełnić wszelkie funkcje w synagodze. Kładąc nacisk na ich równość judaizm postępowy przeciwstawia się dyskryminacji kobiet w świecie ortodoksyjnym, takiej jak zakaz ich występowania w sądach rabinackich jako świadków, odmawiania przez nie kadyszu lub separowanie kobiet w czasie menstruacji.

10. Szanujemy równie prawa dziewcząt i chłopców w ich wychowaniu religijnym. Ceremonie Bat i Bar Micwa są identyczne.

11. Uważamy, że mężczyźni i kobiety mają równe prawa tak w obrzędzie zaślubin, jak i w uprawnieniach małżeńskich. W obrzędzie zaślubin zachowanie się oblubienicy w żaden sposób nie wyraża jej stosunku podporządkowania oblubieńcowi. Ta sama zasada dotyczy rozwodu: mężowi nie wolno jednostronnie „odprawić” żony.

12. Ponieważ Tora określa tożsamość żydowską po ojcu, a tradycja rabinacka po matce, nasza wspólnota postanowiła uznawać zasadę równości pochodzenia, łączącą obie tradycje żydowskie.

13. Przestrzegamy zasady, że dzieci nie mogą być odpowiedzialne za postęпки swoich rodziców (Ezechiel 18). Zgodnie z tym odrzucamy prawną kwalifikację *mamzer*, czyli nieślubnego dziecka, karzącą potomstwo ze związków zakazanych przez Biblię.

14. Przyjmujemy do naszej wspólnoty każdego, kto szczerze pragnie się do niej przyłączyć. Konwersja dokonywana przed Bet Din, której towarzyszą *brit mila* (obrzezanie) i *mikwa* (zanurzenie w mykwie), dostępna jest po okresie nauki żydostwa i czynnego uczestnictwa w życiu wspólnoty.

15. Przyjmujemy wszystkich Żydów, niezależnie od ich rasy, narodowości, stanu małżeńskiego i orientacji seksualnej.

16. Czujemy się zobowiązani do życia zgodnie z wieloma *micwot* (przykazaniami). Spodziewamy się więc ich przestrzegania w zgodzie z naszą osobistą wolnością sumienia. Sięgamy po radę do tradycyjnych źródeł rabinackich, lecz nie obowiązuje nas tradycyjna *halacha*. Uznajemy uniwersalne wezwania etyczne proroków. Tora wzywa nas do postępowania w sposób odpowiedzialny i do tworzenia społeczeństwa, które przestrzega pokoju i sprawiedliwości, obejmując wszystkich ludzi.

17. Ortodoksyjne prawa rabinackie nie zawsze dają się pogodzić z dzisiejszą rzeczywistością społeczną i ze współczesnymi poglądami etycznymi. Na przykład święta obchodzimy zgodnie z czasem ich trwania przepisany w Torze bez dodatkowego dnia wprowadzonego w czasach pobiblijnych z przyczyn obecnie już nieaktualnych.

18. Jesteśmy w pełni związani z judaizmem i przekonani o jego wyjątkowości. Uznajemy jednak, że najgłębsze z prawd są tajemnicze i zawile: inne religie i tradycje dociekają ich i znajdują je same dla siebie. Głosimy więc poważanie i szacunek dla innych wierzeń i chętni jesteśmy do nawiązywania z nimi kontaktów i dialogu.